

פרשת וישלח

"...שלושים ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום הראשון: שתים-עשרה בערב שבת, ושתיים- עשרה בליל שבת ושתיים עשרה בשבת. והיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם ועד סופו. כיון שלא פסקה האור התחיל כל העולם כולו משורר שנאמר (איוב לז) תחת כל השמים ישרהו למי שאורו על כנפות הארץ. כיון שיצאת שבת התחיל משמש החושך ובא, ונתיירא אדם ואמר: אלו הוא שכתב בו (בראשית ג) "הוא יסופך ראש ואתה תשופנו עקב" שמא בא לנשכני, ואמר (תהילים קל) "אך חשך ישופני". אמר רבי לוי: באותו שעה זימן הקב"ה שני רעפין, והקישן זה לזה ויצא מהן האור, הדא הוא דכתיב (שם) "ולילה אור בעדני", ובירך עליה בורא מאורי האש. שמואל אמר: לפיכך מברכין על האש במוצאי שבתות שהיא תחילת ברייתה". ירושלמי, ברכות פרק ח'.

שעור פרשת שבוע: עדיאל גינזברג

ימי החול		שבת	
5.36	זמן תפילין /טלית	16.18	הדלקת נרות
8.59	סוף זמן ק"ש	16.25 ב'	מנחה א' 14.00
16.38←16.38	שקיעה		ערבית ושיעור הרב
12.45	מנחה א' (בחד"א)	6.45	שחרית א'
		8.30	שחרית ב'
16.25	מנחה וערבית	11.30	קידוש
16.57	צאת הכוכבים	16.05, 13.30	מנחה 12.30
20.10	ערבית	16.35	שיעור הרב דוד
		16.45	לימוד "בראשית"
7.30	שחרית נוער	17.14	צאת השבת

אחות תורנית השבת – דורית רידר

שבת
 שלום

נפלאות מתורתך

תתן 'אמת' ליעקב - בין הטוב לאמת באצדה על רב טבות

מידתו הידועה של יעקב היא מידת האמת - 'תתן אמת ליעקב' (מיכה ז, כ). אולם יעקב במהלך חייו נאלץ פעמים רבות לעמוד במציאות בה נאלץ שלא לומר את כל האמת או להערים. הגמרא במסכת סנהדרין מביאה סיפור יפה בהקשר זה:

אמר רבא: בתחילה הייתי אומר אין אמת בעולם.
אמר לי תלמיד חכם אחד ורב טבות שמו ויש אומרים רב טביומי שמו:
שאם יתנו לו את כל חלל העולם, הוא לא ישנה מדיבורו.
פעם אחת, נקלע למקום אחד, ו'אמת' שמו,
ולא היו משנים בדיבורם,
ולא היה מת אחד מהם לפני זמנו.
התחתן עם אישה מהם,
והיו לו שני בנים ממנה.
יום אחד, הייתה אשתו חופפת את ראשה,
באה שכנתה דפקה על הדלת.
סבר: אין זה דרך ארץ,
אמר לה אינה כאן.
מתו שני בניו.
באו אנשי העיר לפניו,
אמרו לו: מה אירע?
אמר להם: כך היה מעשה.
אמרו לו: בבקשה ממך צא ממקומינו, ולא תגרי את את המוות באנשי העיר.

(סנהדרין צז, א תרגום שלי)

סיפור זה מציג בפנינו עיר דמיונית, ששמה 'אמת'. הדילמא הגדולה של סיפורנו היא, האם עיר כזאת יכולה בכלל להיות קיימת במציאות? האם עיר כזאת מאפשרת חיים ממשיים בקירבה?
רב טבות שהוא תלמיד חכם שמתהדר במידת האמת שבו, נקלע כאילו בדרך מקרה לעיר זו. אדם זה שמייצג על פי שמו מציאות של 'טוב' (טבות או טביומי) מעלה בעצם את השאלה האם ה'טוב' יכול לדור בכפיפה אחת עם ה'אמת'?

תלמיד חכם זה, שואף ובמידה רבה גם מצליח, להיות איש אמת. אבל מה קורה כאשר מתעורר עימות בין האמת לבין הטוב? מה קורה כאשר רב טבות נקלע לדילמא בין אמירת האמת הצרופה, לבין השקר המתבקש ממידת הצניעות? האמת הקיצונית אינה מתפשרת. כך היא אופיה של האמת. היא אינה משנה ואינה מתקפלת מהמציאות! האמת אינה מתחשבת בדילמות שהחיים יוצרים!

האדם הראשון לפני שאכל מעץ הדעת 'טוב ורע' חי במידת האמת והשקר (ע' באורו של הרמב"ם במורה הנבוכים חלק א פרק ב) ולכן הוא התהלך ערום ולא התבושש. וכי ממה יש לו להתבייש אם הוא חי באמת ללא כיסוי חיצוני כל שהוא? הבגד, הכיסוי בא בעקבות החטא בעקבות המפגש עם עולם של טוב ורע ולא רק של אמת ושקר.

האם רב טבות באמת היה צריך לנות במקרה זה בדיבורו?

להלכה יש הנחיה ברורה בהקשרים מעין אלו, הגמרא בבבא מציעא כג, ב קובעת שתלמיד חכם ראוי שישנה בדבורו בענייני צניעות ולא יפרסם את ענייניו בנושאים אלו ברבים. ברור, שרב טבות נהג בדרך טובה גם כאן, אלא שהוא נאלץ שלא לספר את האמת.

למידת האמת בגירסתא הקיצונית אין רצון לקבל שקר מעין זה. העימות הזה שבין הערכים יוצר באופן מובנה טרגדיה. את שני בנין שכביכול 'קיבל' מהעיר הזאת, נאלץ לאבד בעקבות בגידתו בדרך. המהר"ל מפראג בספרו 'נתיבות עולם' (מידת האמת) מעיר ששני בנינים רומזים לשיטת בית שמאי במצוות פריה ורביה. בעוד שיטת בית הלל שקיום המצוה מותנה בלידת בן ובת, לשיטת בית שמאי המצוה מתקיימת בשני בנינים זכרים.

בית שמאי מייצגים מעין 'אמת' שמימית שלא תמיד מתיישבת עם המציאות. בית הלל מעדיפים אמת שקשורה אל החיים. בית שמאי אינם מסוגלים לשקר; אם כלה אינה נאה וחסודה, אין לומר לה 'כלה נאה וחסודה'. בית הלל לעומת זאת מייצגים גישה של יופי יחסי, ויפי שמושפע מקשר נפשי (ע' כתובות יז). לעיתים אין ברירה וחייבים לוותר עת האמת הצרופה עבור השלום או הטוב. בחיינו הסתירה בין ערכים אלו כמעט מובנית ועולה לא פעם, וממילא מצריכה הכרעה. חשוב לציין שהדילמא הזאת חייבת לנבוע לא מתוך ויתור מידי על האמת, שכן אז אין כלל דילמא. דווקא אצל אדם כמו רב טבות שמידת האמת מודגשת אצלו ביותר, הדילמא עולה בכל תוקפה. הויתור על האמת במצבים מסוימים חייבת לבוא רק במצבים מיוחדים כאשר מידת השלום או הטוב מחייבות זאת! וגם אז אין בהכרח להכריע לטובת השלום בכל מקרה!

יעקב אבינו בפרשתינו עובר שינוי משמעותי. המלאך שנאבק איתו אומר:

וַיֹּאמֶר לוֹ אֱ-לֹהִים שְׁמֶךָ יַעֲקֹב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל (בראשית פרק לה, י).

השם יעקב מורה על עקיבה ומרמה. על אף שיעקב צדק בדרכו זו שנהג בה מחוסר ברירה מול עשיו ולבן, הוא מחוייב להפוך את מידת היושר והאמת למידתו הבסיסית. מעתה יקרא שמו ישראל – ישר אל, אשר שרה עם המלאך 'פנים אל פנים'.

מהת לופ - הרב דוד.

הודעות וצדקת דת

1. שיעורי הרב דוד: בערב שבת אחרי התפלה וכן שיעור נוסף 40 דקות לפני צאת השבת

2. בשבת הבאה, פרשת "וישב", נר ראשון של חנוכה, יתקיים אי"ה בבית הכנסת מנין בנוסח קרליבך.

זה היה השבוע

ביום שישי ליוונו למנוחת עולמים את חברנו חיים ריבלין ז"ל. חיים נולד בירושלים, ובילדותו נדד בין ערים שונות בישראל, בעקבות עבודתו של אביו כמורה. את לימודיו סיים חיים ז"ל בסמינר של המזרחי, ולאחר מכן לימד בין השאר בטירת-צבי, במשואות יצחק ובמקווה ישראל. כאשר משואות יצחק הפכה למושב שיתופי הגיע חיים לסעד. בסעד שימש חיים גם כמרכז תרבות ודת, ובמקביל נבחר למזכירות הקיבוץ הדתי, כאחראי על ענייני קליטה ותרבות. בין התפקידים עבד חיים גם כחקלאי, וגם במטע ובלול, וכן תקופה קצרה בסיפן. חיים ז"ל ריכז גם את המחזוריים הראשונים של אולפן הגיור בסעד.

לאחר שיצא ללימודים אקדמיים, הגיע לקרית החינוך בעזתה, ושם במשך עשרים ושלוש שנים ניהל את הסמינר למורות. את דלת המנהל השאיר תמיד פתוחה, ושמר על קשר עם המורות גם לאחר סיום תפקידו. במהלך עבודתו בקרית החינוך יצאה משפחת ריבלין לשליחות באנגליה, שם שימש חיים כמורה וכרב הקהילה. מלבד הרצאות ושיעורים הוציא חיים ז"ל גם ספר בשם "מעלת הארץ", שהינו פירוש על ספרו של הרמב"ן "ארץ חמדת". חיים היה איש חינוך בנשמתו, ועסק בחינוך כמעט חמישים שנה.

כפי שכבר נאמר: "הדואג לדורות-מחנך נפשות", ויחד עם תלמידיו הרבים, גם אנו בקהילת סעד נזכור את פועלו של חיים ז"ל. יהי זכרו ברוך.

הספד אפ"א לפני איטו fe סבא ז"ל בעת לווייתו בסעד

"אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב, כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה וילילה, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעיתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח. לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח. על כן לא יקומו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים, כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד" (תהילים, א').

המזמור הראשון בתהלים נכתב על אנשים כמוך סבא.

תלמיד חכם, מחנך רחב אופקים אבל עדיין "איש", ובשום פנים לא "לץ".

תמיד היה לך משהו חכם לאמר, מושחז, ציני, עמוק ומצחיק.

סבתא קראה לך בבית "שר המשקים" ולא רק בגלל שזה מה שנשאר אחרי שהיא ניכסה לעצמה בצדק רב את "שר האופים".

היית אדם זורם ואמיתי שדיבר אל כל אחד מכל רקע בגובה העיניים. ככה קנית לך הערכה עצומה בקרב מאות בנות הסמינר וכל הפוגשים אותך.

אין פלא שבשנים האחרונות, כשאתה היית זה הזקוק לעזרה, התגייסה כל הקהילה, ובראש ובראשונה סבתא, שבמסירות אין קץ דאגה לך, ועימה חברי הקיבוץ, ובשנים האחרונות - אדווין.

הזרעים אשר נטעת - בנות הסמינר, ובמישור המשפחתי - הילדים, הנכדים והנינים, אלה אשר זכו להכיר אותך ואלה אשר יגדלו רק על הסיפורים - על כולם הטבעת חותם.

היה שלום סבא. אני לא יכול להגיד שהתחלתי להתגעגע אליך מאתמול בערב... אני מתגעגע אליך כבר הרבה שנים.

אפ"א רונספף.

דברי פרידה מחייב ריבלין ז"ל

ר' יוחנן היה מטייל ועולה מטבריה לציפורי, והיה נשען על ר' חייא בר אבא (תלמידו). הגיעו לשדה אחת. אמר ר' יוחנן: שדה זו הייתה שלי ומכרתיה כדי ללמוד תורה. הגיעו לכרם אחד, אמר ר' יוחנן: כרם זה היה שלו ומכרתיו כדי ללמוד תורה, הגיעו למטע זיתים, אמר ר' יוחנן: מטע זה היה שלי ומכרתיו כדי ללמוד תורה.

היה ר' חייא בר אבא בוכה. אמר לו מדוע אתה בוכה? אמר לו: אני בוכה כי לא השארתי לימי זקנותך כלום! אמר לו: חייא בני ונקלה זו בעיניך מה שעשיתי? שמכרתי דבר שניתן לששה ימים, שנא' (שמות כ') "כי ששת ימים עשה ה'", אבל התורה ניתנה לארבעים יום, שנא' (שם / שמות / ל"ד) "ויהי שם עם ה' ארבעים יום", וכתוב (דברים ט') "ואשב בהר ארבעים יום". כאשר מת רבי יוחנן היה דורו קורא עליו: 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה בוז יבוזו לו' (שיר השירים רבה פרשה ח, א, תרגום שלי).

חיים, עליך ראוי בודאי לומר: 'אם יתן איש את כל הון ביתו- באהבה שאהב חיים את התורה, את המשפחה, את הקיבוץ – ובעצם את החיים.

את חיים זכיתי להכיר רק בשנים האחרונות. על שנותיו הטובות רק שמעתי: איש ירושלים, חלוץ שמצטרף להקמתה של קבוצת סעד במרחבי הנגב, שנים ארוכות כמחנך ומנהל מוסדות חינוך, שליח ציוני וחינוכי בחוץ לארץ.

אחד הזיכרונות הראשונים שלי בסעד קשורים אליו. המסכת שנלמדה בשיעור גמרא מזה כמה שנים הייתה סנהדרין, ואני שהייתי אמור להתחיל אך בעצם להמשיך את שלימד קודמי, באתי והתיישבתי וביקשתי לפתוח בדף נ עמוד א (אם זכרוני אינו מטעני) על פי מה שהבנתי שמשם עלי להתחיל ללמד. כמובן, שההכנה לשיעור הראשון בסעד ובמיוחד כאשר מדובר בשיעור גמרא, הייתה מרובה, ואני כמעט ידעתי בעל פה את שעלי ללמד בשיעור זה. והנה אחד המשתתפים טען בתוקף, שלא שם הפסיקו את הלימוד הקודם אלא בדף אחר מעט קודם. עוד לפני שהספקתי להילחץ, שכן את הדף ההוא לא הכנתי, נחלץ מיד חיים לעזרתי, וקבע בתקיפות: מתחילים מדף נ עמוד א, הרי זה מה שהרב הכין ואת זה נלמד! (לא סיפרתי זאת לחיים בחייו, ועתה אני מנצל את הזכות שניתנה לי לדבר בשם הקבוצה, ואני מספר את הדברים וזוכר לך חסד נעורים).

כזה היה חיים, איש של חיים, איש של ידע עצום, במיוחד במה שקשור בלימוד תורה – אבל לא פחות מזה איש של רגש, רגש עמוק.

בשנותיו האחרונות ממש, חיים לא היה כלל בקו הבריאות. חיים היה מוגבל מאוד מבחינה פיזית וסבל חולי רב. אבל הרוח, או איזו רוח! חיים הוא הסמל לניצחון הרוח! תדיר כשרציתי לתאר לתלמידי את כוחה של הרוח – חיים עמד ועומד לנגד עיני. איך אדם, שכל כך קשה לו פיזית, איך אדם כזה כל כך חי מבחינה רוחנית!!

לא פעם בשיעורי תורה שבהם השתתף חיים (שזה, כמובן, כמעט בכל השיעורים שהתקיימו בסעד) עמדתי משתאה ותמה, על הפער העצום בין מצבו הפיזי לבין הצלילות הגדולה בלימוד התורה. כשעוסקים בתורה - חיים חוזר לחלוטין לחיים מלאים, הוא יודע את הפירוש המדויק, הוא מתקן את מי שקורא שלא בדקדוק גם אם מדובר במלמד, לא אחת נקוות דמעות בעיניו מתוך שהדברים נוגעים בשורשי נשמתו, חיים חוזר לחיות.

הנפרד מחברו אל יפרד אלא מתוך דבר הלכה.

לפני כשלושה שבועות, באתי לבקר את חיים בבית שקמה, והוא כבר אז רק שכב ועיניו עצומות. היה לי ברור שכבר אין משמעות רבה לביקור שלי. אבל כשחזרתי לבקרו בשבת בבוקר, רעייתו שרה, שבמסירות בלתי רגילה ליוותה אותו וסעדה אותו לאורך כל הדרך, וגם נכדו יבדל לחיים ארוכים היו שם. הם אמרו לי בהחלטיות, שאני יכול לדבר איתו על אף מצבו. ואכן קידשתי בפניו והבחנתי בברור שהוא עונה אמן, ואף ביקשתי לומר לפניו דבר תורה. דבר התורה נגע לשיטת הרמב"ם במצוות ישוב ארץ ישראל, ומדוע לא מנה מצווה זו כמצוות עשה מדאורייתא. טענתי, שלא בגלל קטנותה של המצווה אלא דווקא בגלל גודלה וכלליותה לא מנה הרמב"ם מצווה זו כמצווה בפני עצמה. בזמן שאמרתי את דברי ראיתי שחיים שומע, מקשיב, מבין, ואולי... . אולי... . גם רוצה להגיב. והנה שרה ששמעה גם היא דברי, מיד אמרה לי: 'וכי אינך יודע שחיים כתב ספר בנושא זה?' – אכן לא ידעתי, ודברים רבים איני יודע על חייו של חיים בהיותו צעיר לימים ובוגר יותר. הכרתיו

רק לעת זקנה, אבל ברור לי שעליו אפשר לומר את דברי הברייתא במסכת סוכה דף נג' עמוד א, על מה שנאמר במשנה: 'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם בשמחת בית השואבה' – יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא בישה את זקנותנו - אלו חסידים ואנשי מעשה'. ועליך חיים ראוי גם לומר: אשרי זקנתנו שלא בישה את ילדותנו. לכם משפחה יקרה ולך שרה, אשת חייל עטרת בעלה, נאמר: התחזקו בזכרונות הטובים ובמורשת הנפלאה שהשאיר לכם אביכם ובפירות ההילולים שהצמיחה מורשת זו במשפחתכם.

הרפ דף אסולין.

הספד אבא

"אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן: כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והשכמת בית המדרש שחרית וערבית, והכנסת אורחים, וביקור חולים, והכנסת כלה, ולווית המת, ועיון תפילה, והבאת שלום בין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כולם". (שבת, קכז')

כשאמרנו תפילה זאת ליד מיטתך בבית החולים התחוור לנו עד כמה התיאור הזה הולם אותך - אבא.

את הכול עשית באהבה רבה:

השכמת לבית המדרש שחרית וערבית - וכשלא יכולת יותר - אדווין השכים והביא אותך, וכשלא יכולת יותר - אליהוא בא בכדי להתפלל איתך. עד יומך האחרון ניכר היה שאתה חש שאנחנו מתפללים לידך או לומדים תורה.

היית לנו דמות מופת בעיון, בתפילה ובלימוד תורה. סקרנותך ואהבתך ללימודים הדביקה אותנו ומלווה את כל חיינו הבוגרים. כל לימוד עשית באופן מעמיק ויסודי. היית מעיין של ידע עצום ויכולנו להפנות אליך כל שאלה ולקבל תשובה מנומקת. בעיונך לא קבלת שום דבר כמובן מאליו ושמרת על חשיבה עצמאית.

היית איש חינוך בכל רמ"ח איבריך, הן בעבודה כמורה ומנהל סמינר למורות והן מחוץ לעבודה, כאבא וכאדם.

עם כל ידיעותיך הייתה בך ענווה רבה. בענווה היה גם מנהגך עם הבריות. תמיד התייחסת כל אדם ואדם כאילו היו כולם במדרגה אחת.

בעשייה שלך בסמינר למורות, בשליחות הציונית באנגליה ובמגוון התפקידים שעשית בסעד ובקיבוץ הדתי - באה לידי ביטוי גמילות החסדים שבך, גם אם אתה לא ראית בכך גמילות חסדים.

בכל תפקידיך היית איש של שלום והתרחקת מריב ומדון. שקט פנימי ואיזון אפיינו את כל מעשיך.

לנכדים היית סבא חם ואוהב. סבא שמתרגש עד דמעות מכל צעד קטן, מכל חיוך וחיבוק של נכד. כשראית את הנכדים יחד - דתיים חילוניים, ילדים ונערים - לא היה מאושר ממך.

גם בשנים האחרונות כשהיית מוגבל בגופך, ועשייתך הצטמצמה - ניתן היה לחוש כל הזמן באהבתך השלמה והמלאה עם כל מבט של עיניך.

זיכית אותנו במצוות כיבוד הורים עם ביקור חולים ועכשיו לצערנו גם את לווית המת. במיוחד זיכית אותנו, אבא, באהבה רבה, אהבת אדם. על כך אנחנו מוקירים לך תודה.

בשם המשפחה אנחנו רוצים להודות בראש ובראשונה לך - אמא, על ששמרת על אבא ועל כבודו באהבה רבה. יצרתם יחדיו קן של אהבה - דוגמא מופת לזוגיות מיוחדת של שיתוף והדדיות - תוך צמיחה אישית. אמא - לך תודה ואהבה אין סופית.

לאדווין שממנו למדנו מהי מסירות ואהבה. תודה לך אדווין על הטיפול המסור שהענקת בגוף ובנפש לאבא שלנו.

תודה לצוות בית שקמה וליונה על שדאגתם לרווחתו של אבא, ובכך הקלתם על אמא.

תודה לד"ר הוד ולצוות המרפאה על התובנות העמוקות, היחס האישי והמסירות אין קץ.

תודה לחברי וחברות סעד על התמיכה באמא ובנו לאורך שנים.

אבא - נוח בשלום על משכבך לאחר שנים רבות של עשייה, לימוד ואהבת אדם.

אלי חיבולין.

ברוך עשני אישה – הגברית

עברו שבועיים מאז כתבתה של גילי זיוון בענייני שמחת תורה, ואני עדיין נותרתי מהרהרת לגבי חלקה. ההצעות שגילי העלתה לגבי שמחת תורה בהחלט מעוררות למחשבה ולדין. באופן אישי לא נראה לי לבטל את מנהג החתנים, אך אין לי התנגדות למצוא דרך לפרגן גם לנשים.

אינני מצליחה להבין את פשרה של "ההערה הקטנה לסיום" כפי שהגדירה אותה גילי.

אני מודה ומתוודה – אינני למדנית, אינני תלמידת חכמים, אינני מרביצה תורה לא בבתים ובודאי שלא בשערים, ובכל זאת אני מעיזה לומר שאינני מסכימה עם ההקשר שעשתה גילי בין דבריה של יהודית מוסינזון לבין המסקנה ש"תהיי יפה ותשתקיי". מעולם לא חשתי, כי ישנו מודל גברי האומר לי – "הסתפקי במחמאות הילדות שלך על שמלותיך ויופיידך, ואל תבקשי לך מקום בעולמם של הגברים" (ציטוט מהמאמר).

אני בבסיס לא מבינה את הצורך לעשות ערבוב בין עולם הגברים לעולם הנשים. הרי, כולנו יודעים, כי רוב הגברים שונים מרוב הנשים וכן הפוך, ונראה לי שטוב שכך. העולמות שונים כבר מגיל קטן בין בנים לבנות, וכך זה ממשיך גם בהתבגרות, גם בבגרות וגם בזקנה. הצרכים שונים, ההתפתחות הרגשית שונה, התגובות לאירועים שונות, השליטה על דחפים בתחומים רבים שונה, התקשורת הבין-אישית שונה, ההתייחסות לחוויות שונות שונה, דרך החשיבה הרבה פעמים שונה, וכמובן שגם המבנה הגופני שונה. כל מין והיכולות המיוחדות לו, כל מין והצרכים המיוחדים לו, כל מין עם היתרונות והחסרונות שלו.

אני מבינה את הטענה, שעולם ההלכה פעמים רבות נותן תחושה מסויימת כלפי האישה. גם לי לא קל עם אמירות שונות המופיעות בספרים. יחד עם זה אני גם מבינה, בעניות דעתי, כי סביר שאם ההלכה היתה נכתבת היום, הרי שדברים מסויימים היו נפסקים אחרת. אנו רואים היום בתחום של הלכות אישות, למשל, עד כמה ההלכה באה לקראת השינויים החלים בעולמה של האישה, וזה נפלא, ולעניות דעתי רק מוכיח כי אכן ישנה הבנה, וכי והיכן שניתן להתאים את ההלכה למציאות המשתנה - עושים זאת. נכון שבעבר רוב העולם התורני היה גברי וגם נכון שהיום נשים רבות נכנסות לעולם זה, ובודאי שנרגיש זאת יותר ויותר. אז גם בתחום הזה יש מקום, לדעתי, לקבל באהבה גם אם לא בהסכמה את אשר היה בעבר, ולברך על ההווה.

מעניין לי עוד יותר להבין את התחושה הזו של הצורך להיות "בעולמם של הגברים", בעיקר כשאנו דנים על חיים בתוך הקיבוץ הדתי. הרי חברה זו מוכיחה כבר שנים, שוב ושוב, שאדם נבחר לתפקיד לא לפי מינו אלא לפי כישוריו (זו הסיבה שאינני מבינה את הצורך בתפקיד שבא לקדם את מעמד האישה בקבה"ד. הוא הרי מקודם יותר מכל חברה דתית אחרת, ומה עוד חסר?) וזו גם הסיבה שאני לא מצליחה להבין את התחושה שיש לחלק מהנשים, לפיה גברים אומרים לנו, הנשים, "תהיי יפה ותשתקיי". לפחות ב +40 שנותי, מעולם לא שמעתי ולא ידעתי שבאמת ובתמים ישנה אמירה מסוג זה שיצאה מפי גברים רציניים (להוציא את המקרים כשאנחנו נוהגות, אך זה עניין אחר...).

אני מודה, שמעולם לא ביקשתי מקום בעולמם של הגברים, כי טוב לי בעולמן של הנשים. אינני זקוקה לעולמם של הגברים, יש לי מספיק סיפוק ושמחה בעולם הנשי. ומכאן, אני מזמינה את כל הנשים לשמוח במה שאנחנו, ללא רגשות מעורבים. להודות על התכונות הנפלאות שיש לנו, על הכוחות שניחנו בהן, על התובנות שיש לנו, על היכולות הלימודיות שניחנו בהן, על הרגישות שהתברכנו בה, על היכולת לשלב בין עולם הבית לעולם העבודה, על הזכות להרות וללדת, על הזכות להיות אמהות, ועל מעשה הבריאה שיצר שוני מבורך בינינו לבין הגברים.

עידית ארזאן.

אצטאע חיים - הגזאנויות חדשות

ב- 30 השנים האחרונות התווספו לישראלי הממוצע מעל 8 שנות חיים, ולקיבוצניק אף יותר. השינוי הדרמטי בתוחלת החיים הצמיח תופעה חדשה ומרתקת של גמלאות צעירה (מלאה או חלקית) אשר הולכת ותופסת מקום גם במרחב הקיבוצי.

תקופת הגמלאות הממוצעת נפרשת כיום לאורך שלוש תקופות גיל שונות (בין 60 ל +100), בעלות אפיונים וצרכים שונים. בשנים האחרונות השכילה אמנם התנועה הקיבוצית לפתח היצע פעילויות נרחב ומרשים לאוכלוסייה המבוגרת, אך קצב השינוי המואץ מצריך ליצור מודלים חדשים נוספים עבור שכבת הגיל הצעירה יותר, מודלים שיכולים להכיל גם מרכיבי עבודה מסוג שונה המתאימים לשלב זה בחיים. אנשים מגיבים בצורה שונה להזדמנויות שמביאה עמה הגמלאות. החופש המתרבה עלול מחד להוות איום משתק, ומאידך - הזדמנות מופלאה לשיפור איכות החיים. היכולת לעשות שימוש חווייתי ומעצים במשאב הפנאי ניתנת ללימוד ופיתוח, והיא תלויית אוירה סביבתית-קהילתית ועידוד חיצוני. השקעה חברתית בתחום זה תביא ברכה לפרט ולקהילה.

לצורך התמודדות עם שאלה זאת הבאנו לסעד הרצאה מעניינת המעלה את הנושא בכיוון החיובי. כ-30 חברים/ות השתתפו בהרצאה, למרות ששלחנו הזמנות אישיות לאוכלוסייה הרלוונטית, שהיא גדולה יותר. ההרצאה הועברה ע"י מרב גרנות, אשר פיתחה דרך מקורית ומעניינת לקידום נושא הפנאי בעידן של צמצום עבודה, והצטברות זמן פנוי רב יותר. מירב מעבירה גם סדנה בתחום, ומחברים בקיבוצים השכנים שמענו שההשתתפות בסנה קדמה אותם מאד אישית.

אנחנו מאמינים שהנושא רלוונטי וראוי לקדמו, ואף להשקיע בו זמן ומשאבים, ומצטערים שלא השתתפו חברים רבים יותר בהרצאה. בכוונתנו לנסות לערוך משאל בקרב החברים בגילאי 60 – 78, כדי לראות כיצד לקדם את הנושא, ולהתמקד בסדנה המעניקה תובנות לשגרת חיים חדשה בעידן המודרני. נשמח מאוד לשמוע התייחסות ותגובות.

בני' א'ןלברג

קעס k"en, 13 נות פרט, וצו.

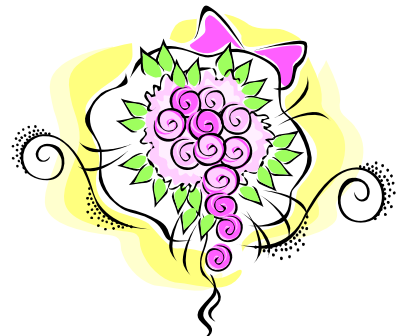
לנורית ואלי קראוס
לשפרה ניר
ולכל המשפחה
ברכת מזל טוב לבבית
להולדת הנכדה-הנינה
בת לטלי ועומר קראוס

מזל טוב!

לרחל כהן
ולכל המשפחה
מזל טוב להולדת הנין
נכד לברוריה ושלמה ארן

לפרלה דדון
מזל טוב מקרב לב
ליום הולדתך ה- 70
שתזכי לשנים ארוכות וטובות!

מהנצפה בבי"ס דצ"ת - קטעים מתוך איצרת חודש כסלו

"הצדיקים הטהורים אינם קופאים על הרשעה, אלא מוסיפים צדק,

אינם קופאים על הכפירה, אלא מוסיפים אמונה,

אינם קופאים על הפצרות, אלא מוסיפים חכמה" (הרב קוק - צרפתי טוהר צמ' פ"ט)

ובמילים אחרות - אינם קובלים על החושך, אלא מוסיפים אור.

עומדים אנו בפתחו של חודש כסלו, ששיאו בפרסום הנס של נרות החנוכה. נשתדל כולנו, כל אחד בתחום אחריותו ופעילותו להוסיף אור של מעשים טובים, חסד וקיום מצוות, ולהרבות באורה ושמחה.

...אחד הנושאים שאנחנו נותנים לו דגש מיוחד השנה הוא פרויקט "שחרית". משמעות הפרויקט היא, שכמעט כל ילד בביה"ס שותף לפחות שעה בשבוע ל"מעגל קסם". בשעה זו הילדים (בהרכב של מחצית הכתה בד"כ) יושבים במעגל ומשוחחים בדרך מובנית, המחנכת אותם לשיח תרבותי ופתוח, ולהקשבה אמיתית. המנחים של השיח הם מחנכי הכיתות, שמקבלים הדרכה מדרורית וייס, והפרויקט אמור לשפר את השיח וההקשבה ואת האקלים הכיתתי. נדרשת סבלנות, אך הכיוון בוודאי נכון.

במסגרת תכנית "מורשה" בה אנו שותפים כבר שנה שישית (אם אינני טועה) בחרנו לעסוק השנה בנושא ה"כבוד" במעגליו השונים (הכבוד לעצמי, לזולת, להורים ולמורים, לסביבה, ולשמים - לקב"ה). בחטיבה הצעירה ובחטיבת הביניים התקיימה השבוע פעילות פתיחה לנושא, ובחטיבה האמצעית תתקיים הפעילות הראשונה בשבוע הבא. אנחנו מקווים שעיסוק זה השנה, יעזור לנו ולכל קהילת ביה"ס להשתפר בנושא חשוב זה, ושמשה כמו למשל "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" תהיה חלק מאורח חיינו ממש. אנחנו בטוחים בתרומת הנושא ליעד המרכזי שלנו - להיות "טובים, ישרים ומאושרים".

נושא נוסף שזכה לשדרוג בעשייה הבית ספרית השנה הוא השימוש במשק הילדים לצרכים חינוכיים. במהלך הקיץ האחרון עבר משק הילדים רענון משמעותי ע"י אנשים וילדים טובים בקיבוץ סעד. שדרוג זה, לצד האנשים הטובים שעובדים שם ונכונותם לשיתוף פעולה עם ביה"ס, תורמים לנו רבות. כתות א' - ד' מגיעות למקום באופן קבוע לפחות לשעה שבועית אחת (ללימודי מדעים וכדומה) וגם כיתות נוספות ותלמידים בודדים משתלבים במקום בפעילויות שונות. תודה רבה לכל השותפים לעשייה חשובה זו!...

נייחל כולנו לחורף טוב עם הרבה גשמי ברכה ובריאות טובה
לתלמידינו, מורינו וכל קהילתנו הרחבה,
כל טוב והצלחה לכולם!

יחזקאל פנדאן.

לצוות ההדרכה של בני-עקיבא!

תודה רבה לכם על חודש ארגון מוצלח מאד עבור החניכים.

הדר שלנו מאד נהנתה. יישר כח על הניהול - ללא קומונרית, תודה למי שעמד בראש - ענת אש, יעל הלל, ולכל המדריכים.

מאיתנו, חזית ונפתלי קאופמן.

מנהל הקהילה

תקציר מאסיפת חברים

נבחרה מזכירות חדשה, שזקוקה עדיין להשלמה של חברה נוסף. עיקר הדיון נסוב על הסכם אהדה, שמטרתו לעגן בהסכם חתום, בין הקיבוץ לבין משפחות של בעלי צרכים מיוחדים, את חובת הקיבוץ (והמשפחה) לדאוג למילוי צרכים אלה, באופן המבטיח זאת בכל מצב. ההסכם אושר פה אחד.

הקפאה זורמת

אמנם המדינה החליטה להקפא לחצי שנה את היטל המים, אך אנו ממשיכים לזרום עם ההחלטה להתקין מדי מים בבתי החברים, על מנת לחסוך במים, ולהתכונן בעוד שנה לאפשרות עתידית של הפרטת המים. יורם פ' מנהל את הפרוייקט, מדי המים נמצאים כבר בסעד, ובקרוב תחל העבודה.

כמעט.... כמעט....

משרד החקלאות החליט לתמוך בפיתוח תשתיות (כבישים, מדרכות, חניות...) ביישובים וותיקים המצויים בצמיחה דמוגרפית (למה דווקא משרד החקלאות?? -? אשמח אם למישהו תהיה תשובה). התמיכה בסכום נכבד מאד. וכך- מהרגע להרגע, נדרשנו להעביר תוכניות פיתוח. לאחר עבודה מאומצת מאד של מוישלה אליסף, והיחידה לפיתוח אסטרטגי של המועצה, הוכן החומר ונשלח. הגישו בקשות 280 יישובים. עלינו לחצי הגמר- עם 70 היישובים הראשונים, מתוכם יבחרו השנה 15 יישובים, כפיילוט ראשוני לביצוע מידי. ביקור ממלכתי של נציגי המשרד השבוע, הבהיר לנו שאנחנו "ממש ממש" מתאימים להיכלל בשלב הראשון בכל המדדים שלהם, אך החומר עדיין אינו מוכן ברמת מכרז לביצוע מידי. במילים אחרות: חכו לסיבוב שני, בשנה הבאה. "כל עכבה לטובה". כעת יש זמן להיערך באופן מסודר לתוכנית אב לכביש הכניסה לקיבוץ, מדרכות ותאורה, לחניות באיזור הגיל הרך, ומול הגד"ש, רחבת בית כנסת, כבישים וחניות פנימיים באיזור המגורים, בעיות ניקוז בשטח המגורים ועוד....

"רובץ בין האשפתיים"

בשני ימי פינוי האשפה האחרונים- יום שישי ושלישי- משאית הזבל ויתרה על קטע איסוף בגלל מכוניות חונות באופן שמנע את כניסתה. לצערי נהג המשאית היה טרוד בלהתרגז, ובמקום לקרוא לי כדי שאראה מי החוסם ואטפל בכך (יש לו את הנייד שלי לצורך זה... תראו עד לאן הגענו...). הוא פשוט נסע רוורס. למותר לציין את כל ה"מי שבירך" שאנו מקבלים ממחלקת התברואה במועצה, פעם אחר פעם. אם הסברים שלנו לנהגים לא יעזרו, נצטרך פיזית לחסום איזורים רגישים בפני חנייה לא מבוקרת. אני שב ומבקש בכל לשון של בקשה- "סוף חניה- במחשבה תחילה", ולא צריך לתקוע את הרכב בכל מיני מקומות מועדים לחסימה.

ועוד בעניין הנסיעה ברחבי הקיבוץ- מגיעות עד למשרדי דפיקות הלב של מתיישבים בשכונה, החרדים לגורל ילדיהם בחציית הכביש באיזור הבריכה. די לנו באוסף המשאיות והנהגים החיצוניים, הנוסעים על הכביש ללא אבחנה, ולפחות אנו, תושבי המקום, נהיה רגישים לסכנת הילדים החוצים את הכביש בדרכם לגני הילדים- בית ספר וכו'.

לא יאומן.... ואולי כן.

השבוע, ביום חמישי, התקיים סיור קבלנים ברחבי הקיבוץ. מדובר בקבלנים הניגשים למכרז על הבניה של הממדיים. בעוד שלושה שבועות נדע מי מהם זכה, והאם אנו זכינו.. זמן קצר אחרי כן תחל העבודה. חברים, זה מתקרב, וזה אמיתי.

הוד שאינו דוקטור

כן, יש דבר כזה. השבוע הגיעה אלינו משפחת הוד הצעירה, לגרעין המשימתי. סיון (בן קיבוץ יד מרדכי במקור, שחזר בתשובה), שרית (מבואנוס איירס), ובנם הקטן- אוריין. עד לאחרונה גרו בנתיב העשרה. סיון כבר נכנס לעבודה ברפת, ושרית עדיין בחיפוש עבודה. המשפחה מתגוררת בדירת האשכול המורחבת (אימא זמל,פנינה גינזבורג...). אגב, "הוד" פירושו ארוך, גבוה (ואכן הוד הצעיר שלנו- שמו נאה לו והוא נאה לשמו). נאחל להם היקלטות מהירה בקיבוץ ובגרעין.

ועוד על הגרעין-

סוף סוף הגיעו היתרי הבניה המיוחלים עבור הקרוונים של הגרעין, והמפעל אמור להיכנס לתהליך ייצור מזורז של המבנים. לפי התוכנית- בפסח יעמדו על עומדם, מוכנים ומזומנים. סדנת הציור של מרים צרפתי (שהתאכסנה עד עתה בצריף המכונה "הבית של מיץ פטלי") עברה למשכנה החדש בגן-גפן הישן. מוזמנים לבקר. הצריף, הוותיק מבין צריפי השוודים, שנותר בודד וערירי, מחכה לימיו האחרונים. הגרעין החל לקיים פעילות חברתית, ונקווה שנשמע על כך מהיוזמים. הנהלת הקהילה אישרה לחברי הגרעין (שכאמור מתעתדים לבחון חברות בקיבוץ בתום שנתיים בגרעין) לעלות על רכבי הקיבוץ, בתום שלושה חודשי מגורים בסעד.

חדר הכושר מגביר את הכושר

הפוקד את חדר הכושר נוכח ברכישת מכשירים נוספים, ובקרוב יותקנו גם שני תאי מקלחת (חדר הכושר יהיה סגור בשבוע הבא לצורך כך בימים שלישי-חמישי). כל זאת במסגרת המאמץ לרכוש עוד מנויים מבחוץ, מאמץ שמתחיל לשאת פירות אט, אט. בימים אלה יחולק בקיבוץ/מושב האזור גם פלייר צבעוני המספר את נפלאות חדר הכושר שלנו, ונקווה שלא יוכלו לעמוד בפניו. אצלנו, אנו מקווים שכל חברי סעד יתחלקו לשניים- אלה שכבר הולכים לחדר הכושר, ואלה שעוד מעט הולכים לחדר הכושר...

בית חם- התקרר??

לא, אלא שעל מנת לשפץ ולהכין ברמה המתאימה לבית בסטנדרטים של חיילים בודדים מאמריקה, דרושים לא מעט מזומנים. האגודה למען החייל התגייסה לגייס עבורנו את הכסף בארה"ב. לצורך כך שלחנו תוכניות ושרטוטים, ונעזרנו בנחום שהפיק סרט תדמית על "הרגשת הבית" של חייל בודד, המתגורר בסעד. הכוכב הראשי- דוד לנדאו (החייל הכי פחות בודד שאני מכיר). הסרט מרגש, ואתפלא אם בעקבותיו לא יגיעו כל פוטנציאל גיוס הנוער של צפון אמריקה, ישירות לסעד. כעת נשאר לחכות לתרומות שיזרמו...בעז"ה.

בית חם, אפר life!

"על טעם ורוח"

במוצאי שבת זו, בשעה 21.00, נתכנס בחדר האוכל לערב מיוחד, יחד, בהנחיית - שי בן-יוסף ומרים שפירא, לשוחח ולדון בנושא הצביון הדתי של סעד, בית הקפה שלנו "על טעם ורוח" ישמח לארח גם אתכם. קבענו? קבענו!

תנועת הקיבוץ הדתי עורכת כנס בנושא מניעה וטיפול בהטרדות מיניות

הכנס יעסוק בדרכי ההתמודדות של הקהילה ומערכת החינוך עם הטרדות מיניות האם ואיך ניתן להכיל בקהילה את התוקף ואת הנפגע?

תנועת הקיבוץ הדתי עורכת כנס שיוקדש לדרכי המניעה והטיפול בהטרדות מיניות. בכנס, שיערך ביום שלישי, כ"א בכסלו, 8 בדצמבר, בקבוצת יבנה, ישתתפו מזכירי הקיבוצים, רכזי חינוך, רכזי ועדות צעירים, מורים ומחנכים, רכזות גיל הרך וגורמים נוספים בקיבוצים ובתנועה. בכנס יתארחו פסיכולוגים, אנשי משטרת ישראל ומשרד הרווחה, נציגי מרכז הסיוע לנפגעות תקיפה והטרדה מינית ומומחים שעוסקים בתחום שיעלו לדיון היבטים שונים הנוגעים להטרדות מיניות בגילאים וקבוצות אוכלוסיה שונות.

בהרצאות ובסדנאות יעלו המשתתפים נושאים רגישים ובהם: אשליית הביטחון בקיבוץ – מה אנחנו יודעים, מה אנחנו איננו יודעים, ומה אנחנו איננו רוצים לדעת על פגיעות מיניות; האם חייבים לדבר על זה!?! תמונת מצב בציבור הדתי; תיאור האתגרים ודרכי התמודדות בדגש קהילתי; האם ואיך ניתן להכיל בקהילה את התוקף והנפגע? כיצד מתמודדים עם היותי בעל תפקיד, הורה וחבר בקהילה? איך מנווטים בין שמירה על פרטיות לבין זכות הציבור לדעת?

הכנס מאורגן על ידי יהושע מוזט, מרכז אגף חברה בקיבוץ הדתי, מיכל אחיטוב, מנהלת מחלקת החינוך של התנועה, ואסתר שי, יועצת חינוכית ורכזת פורום צוותים.

לדברי נחמיה רפל, מזכ"ל הקיבוץ הדתי, הדחיפה לעריכת הכנס נבעה מהשטח, המתמודד עם קשיים הולכים וגוברים בתחום רגיש זה. התנועה הגיעה להכרה שיש חשיבות רבה בליבון מוקדם של הנושאים הנוגעים להטרדות המיניות וההתמודדות עימן, כדי לתת לכל הגורמים שעלולים להיתקל במקרים כאלו את הכלים לטיפול נכון תוך הפגנת שילוב של נחישות ורגישות. התייחסות לנושא זה כאל טאבו עלולה להביא למשגים, הכבדת הנזק שנגרם לקרבן ועיכוב בטיפול בפוגע.

תוכנית הכנס תתפרסם באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il.